

каквој могућности заснивања естетике као науке управо због рационалистички потковане заблуде – да укус, који је емпиријски, самим тим не може бити предметом науке!

У својој критичкој филозофији Кант тврди да емпиријски принципи могу бити промишљени и узети као предмет научног испитивања. Тај увид омогућава појмове који на почетку његовог учења нису били могући: нпр. појам субјективне сврховитости. На таквим основама ће онда бити могуће да се царство уметности разуме као *царство чистих облика*, јер се правила оног естетског неће апстраховати из датих објеката и пуке емпирије, него ће се испитивати праизворна *законитост свести* која им је у основи и која омогућава било које естетичко схватање. Такво разумевање естетског не може се спроводити рационалистички установљеним методама, јер би се, обухваћено нпр. каузалном методом, естетско подручје заиста и показало као *немисливо*. Кантов покушај да се оно естетско захвати на примерен начин: непосредно, потпуно га удаљава од рационалистичких теорија према којима је тако нешто немогуће, што напосред доводи до крајњег раздвајања Кантове *естетичке моћи суђења* од рационалистичке логике, али и од енглеске естетике 18. века, која је покушавала да рашчлани појам снаге просуђивања супротним путем.

Појам моћи суђења потребно је, међутим, посебно размотрити. Мисаоне размере Кантове филозофије могу се наслутити у сваком њеном темељно промишљеном конкретном проблему и пажњи с којом је приступао сваком детаљу, који би у мање прецизним „рукама“ био у опасности да буде произвољно уклопљен у жељену мисаону структуру. Кант у властитој мисаоној концепцији није дозвољавао произвољност, чак ни по цену да због једног неуклопљеног „комадића мозаика“ мора да сруши читаво дело, па се и пред интерпретаторе његове филозофије с правом мора поставити исти захтев.

Кант је отворио питање које су његови претходници избегавали јер је важило за скуп случајног, партикуларног и емпиријског: питање чулности и то као предмета једне науке која би у чулној сфери успела да пронађе законитост, општост и правилност.

Значај који су подручје чулности и сфера моћи суђења имали за Кантову филозофију огледа се и у чињеници да је *Критика чистог ума* испрва требало да носи наслов *Границе чулности и ума*, и да садржи теоријски и практички део, од којих би се